

03/2026

Deinstitucionalizace v Portugalsku jako inspirace pro českou praxi

Po realizaci dvou evropských projektů zaměřených mimo jiné na transformaci DOMOVA NA STŘÍBRNÉM VRCHU (dále jen DNSV) jsme v našem zařízení začali hledat odpovědi na zásadní otázky: jak dále rozvíjet proces začlenění klientů do společnosti a jak nastavit podporu tak, aby odpovídala skutečným potřebám klientů služeb v pobytových zařízeních. Naším cílem bylo posílit individuální přístup, respekt k přáním klientů a jejich začlenění do běžného života v komunitě.

S tímto záměrem jsme se zapojili do programu Erasmus+ a absolvovali odbornou mobilitu v Portugalsku, konkrétně v oblasti Rio Maior, ve spolupráci s Escola Profissional de Rio Maior a Universidade Sénior de Rio Maior a v Polské Kameniennej Gore.

Harmonogram mobility

18. 11. 2025 – Odlet do Portugalska

19.–21. 11. 2025 – Rio Maior a okolí: Seznámení se školským systémem včetně sdílení zkušeností v rámci návštěvy školských zařízení.

24. 11. 2025 – Lisabon a okolí: Odborné setkání a případová studie k deinstitucionalizaci

25. 11. 2025 – Santarém a okolí: Návštěva organizace podporující osoby s duševním onemocněním, absolvování semináře k duševnímu zdraví a psychiatrické péči

26. 11. 2025 – Rio Maior / Lisabon: Odborná prezentace, závěrečná evaluace a sdílení výstupů

27. 11. 2025 – Návrat zpět do České republiky

29. 1. 2026 – Kamenienna Gora: Návštěva organizace

13. 3. 2026 – Sdílení portugalské praxe - vzdělávání na klíč přímo v DNSV

První den návštěvy proběhlo představení týmu DNSV a seznámení s programem, který připravila strana do projektu zapojená. Samotné odborné vzdělávání probíhalo během sedmi pracovních dní a bylo doplněno o víkendový program zaměřený na poznávání kulturního a společenského prostředí hostitelské země a neformální sdílení zkušeností.

Pokračování na str. 2

Spolufinancováno
Evropskou unií

03/2026

Pokračování ze str. 1

Program kombinoval teoretické i praktické bloky. V úvodních dnech byl zaměřen na principy a historii deinstitucionalizace v Portugalsku, metody sběru dat a sdílení dobré i špatné praxe. Následovala práce na případových studiích, analýza situace klientů před a po tomto procesu a skupinové diskuze nad konkrétními zkušenostmi.

Další část programu byla věnována sdílení zkušeností formou skupinových prezentací a odborných diskuzí, včetně kulatého stolu zaměřeného na identifikaci problémů a hledání řešení. Významnou součástí zahraniční zkušenosti byly také návštěvy zařízení, které procesem posunu klientů blíže běžné společnosti procházejí nebo jej již realizovali, včetně možnosti stínování pracovníků v praxi a návštěvy dvou školských zařízení.

Závěrečné dny byly zaměřeny na organizační změny spojené se zaváděním nových přístupů, prezentaci získaných

Pokračování na str. 3

Odbor sociálních věcí

Krajský úřad Královéhradeckého kraje
Pivovarské náměstí 1245/2,
500 03 Hradec Králové

www.khk.cz

kontakt pro přihlášení a odhlášení z databáze
příjemců: azachariasova@khk.cz
tel.: + 420 725 870 783

03/2026

Aktuality

Pokračování ze str. 2

Zkušenosti z Portugalska ukazují, že systém stojí na silném komunitním principu. Klíčovou roli zde hraje rodina, přirozené sociální vazby a podpora v běžném prostředí. Sociální a zdravotní služby jsou úzce propojené a významnou roli hraje také neziskový a církevní sektor. Pobytové služby jsou využívány převážně krátkodobě a směřují k návratu klienta zpět do komunity. Portugalsko nemá mnoho velkých psychiatrických nemocnic; péče se přesouvá do rodin, menších komunitních center a církevních zařízení, mobilních krizových týmů, denních center a pracovního tréninku.

Systém je flexibilní – každý poskytovatel si upravuje pravidla podle vlastní praxe, sdílí kompetence a využívá dobrovolníky. I přes odlišná nastavení pravidel je patrné, že systém jednotně směřuje k maximálnímu zapojení klientů do společnosti a podpoře jejich samostatnosti. Network pomáhá rozlišit klienty podle naléhavosti nepříznivé sociální situace a vytváří základ „pracovního týmu klienta“. Velký důraz je kladen na individualizaci podpory. Individuální plánování vychází z potřeb konkrétního člověka a je realizováno multidisciplinárními týmy (doktor, sestra, fyzioterapeut, psychiatr, psycholog, rodina). Významným prvkem je zde prevence, například zapojení psychologů již na úrovni škol a vzdělávání širší komunity. Systém prevence je propracovaný a edukace probíhá již od útlého věku – děti, školy, učitelé i ostatní pracovníci (např. uklízečky) se učí principům péče a přístupu k lidem se specifickými potřebami. Rodina se zpravidla musí postarat o členy s nemocí – duševní či fyzickou – a legislativa od roku 2019 stanovuje povinnost rodinné péče při 100% potřebě. Pro starší občany (včetně klientů) fungují univerzity třetího věku, kde se zaměřují na vzdělávání, terapie, cvičení, zachování kognitivních funkcí a zároveň poskytují odlehčení rodinám. Velkou roli hrají dobrovolníci a studenti, kteří pomáhají zdarma. Aktivní setkávání, pohyb a motivace snižují deprese a podporují sounáležitost a přátelské vztahy. Následnou aktivitou v projektu Erasmus byla lednová návštěva organizace v Polsku, v rámci které jsme sdíleli naši praxi z počátků realizace transformace v DNSV. Navštívené zařízení bylo ve fázi zahájeného procesu „odústavňení“, což nám připomnělo naše „Transformační začátky“ a skutečnost, jaký velký posun transformace přinesla. Závěrečnou aktivitou byla návštěva dvou zástupců Portugalských organizací. Odborníci strávili v Rokytnici v O.h. pět hodin, kdy se sdílela portugalská praxe, vzděláváním na klíč. Tato aktivita byla jedním z našich cílů a potřeb vyplývajících z projektu.

Pokračování na str. 4

Odbor sociálních věcí

Krajský úřad Královéhradeckého kraje
Pivovarské náměstí 1245/2,
500 03 Hradec Králové

www.khk.cz

kontakt pro přihlášení a odhlášení z databáze
příjemců: azachariasova@khk.cz
tel.: + 420 725 870 783

03/2026

Aktuality

Pokračování ze str. 3

Taktéž jsme hosty seznámili se způsobem poskytování sociálních služeb v našich střediscích, přiblížili již dříve diskutovanou praxi včetně jejích specifik.

Pro naši organizaci byla zahraniční zkušenost zásadní. Přinesla nejen nové odborné poznatky, ale také impuls k rozvoji interní spolupráce, sdílení zkušeností a hledání inovativních přístupů v procesu deinstitutionalizace. Zároveň otevřela prostor pro další mezinárodní spolupráci a zvyšování kvality poskytovaných služeb.

Současně jsme vnímali, že je projekt primárně zaměřen na sdílení zahraničních zkušeností a praxe, což omezuje časový prostor pro prezentaci české praxe. Do budoucna je naším záměrem posilovat spolupráci se zahraničními partnery tak, aby tato výměna zkušeností byla úzce propojena s místním kontextem města Rokytnice v Orlických horách. Chceme více zapojovat místní komunitu, zástupce obce i další zainteresované strany, aby vznikl prostor pro vzájemné učení, sdílení a rozvoj, který reflektuje jak mezinárodní inspiraci, tak specifika a potřeby našeho regionu.

Autorky článku: Eva Fremuthová, Ivana Havráňková

Salinger, z.s. připravuje vznik Centra duševního zdraví pro děti a adolescenty

Organizace Salinger, z. s. připravuje vznik prvního Centra duševního zdraví pro děti a adolescenty (CDZ-D) ve věku od 6 do 18 let v ORP Hradec Králové. Provoz služby by měl být zahájen v listopadu letošního roku. Nové centrum má rozšířit dostupnou podporu pro děti, dospívající a mladé lidi, kteří se potýkají s psychickými obtížemi, a zároveň posílit spolupráci mezi zdravotními, sociálními a dalšími službami v regionu.

Centra duševního zdraví pro děti a adolescenty představují moderní formu podpory, která propojuje zdravotní péči, sociální práci i práci s rodinou v přirozeném prostředí dítěte či dospívajícího. Cílem je nabídnout klientům a jejich blízkým pomoc včas – ideálně ještě v době, kdy lze obtíže řešit ambulantně a s podporou jejich okolí.

Pokračování na str. 5

Odbor sociálních věcí

Krajský úřad Královéhradeckého kraje
Pivovarské náměstí 1245/2,
500 03 Hradec Králové

www.khk.cz

kontakt pro přihlášení a odhlášení z databáze
příjemců: azachariasova@khk.cz
tel.: + 420 725 870 783

03/2026

Aktuality

Pokračování ze str. 4

V současné době Salinger, z. s. intenzivně pracuje na přípravě služby a budování multidisciplinárního týmu. Budoucí CDZ-D již má svého dětského psychiatra a psychiatrické sestry, aktuálně probíhají výběrová řízení na další klíčové odborné pozice, například klinického psychologa, sociálního pracovníka či speciálního pedagoga. Organizace zároveň rozvíjí spolupráci s odbornými partnery v regionu. Projekt je v této přípravné fázi rozvíjen díky finanční podpoře a zároveň za významného zapojení pracovníků Krajského úřadu Královéhradeckého kraje. „V posledních letech vidíme výrazný nárůst psychických obtíží u dětí a dospívajících. Naším cílem je vytvořit službu, která bude pro děti a jejich rodiny dostupným a bezpečným místem podpory a zároveň bude úzce spolupracovat s dalšími odborníky v regionu. CDZ-D bude přirozeně navazovat na činnost střediska MultiTým, které funguje od roku 2024,“ říká ředitelka organizace Salinger, z. s. Iva Rosíková. Vznik Centra duševního zdraví pro děti a adolescenty podle organizace významně přispěje k posílení systému péče o duševní zdraví dětí a mladých lidí v Královéhradeckém kraji.

VELKÁ NOVINKA ZE SALINGERU

OTEVÍRÁME
CDZ PRO DĚTI A ADOLESCENTY

✓ od 1. 11. 2026 v Hradci Králové

✓ pro děti, dospívající a jejich rodiny

✓ multidisciplinárně a odborně

Odbor sociálních věcí

Krajský úřad Královéhradeckého kraje
Pivovarské náměstí 1245/2,
500 03 Hradec Králové

www.khk.cz

kontakt pro přihlášení a odhlášení z databáze
příjemců: azachariasova@khk.cz
tel.: + 420 725 870 783

03/2026

Aktuality

V lednu bylo otevřeno nové středisko DZR v Rokytnici v Orlických horách

Výstavba nového střediska přinesla v DOMOVĚ NA STŘÍBRNÉM VRCHU proměnu v poskytování sociálních služeb a otevřela novou kapitolu komunitního bydlení v Rokytnici v Orlických horách. Projekt zapadá do dlouhodobé koncepce kraje zaměřené na rozvoj komunitního bydlení a transformaci pobytových služeb.

Slavnostní otevření, symbolicky stvrzené přestřižením pásky za účasti zástupců kraje, města Rokytnice a dalších hostů, završilo investici přesahující 40 milionů korun. Na slavnostní akt navázaly tři „dny otevřených dveří“, během nichž si veřejnost mohla nové prostory prohlédnout a seznámit se s metodami péče, která směřuje k přiblížení klientů běžnému způsobu života.

Od poloviny ledna se do nových domů postupně stěhovali klienti a dnes jsou již oba objekty obydlené. Poskytována je zde služba domova se zvláštním režimem (DZR) určená zejména osobám s chronickým duševním onemocněním. Komunitní bydlení nabídlo zázemí pro 12 klientů (dva obyvatelé se do něj přesunuli ze stávajícího zařízení).

Každý dům disponuje šesti jednolůžkovými pokoji se sociálním zařízením se společnou obytnou částí, místností asistenta, technickým zázemím s dílnou pro klienty a velkou zahradou vytvářející klidné a přirozené prostředí pro každodenní život. Podporu zde zajišťuje tým 12 pracovníků v sociálních službách, zdravotní sestra v rozsahu jednoho úvazku, aktivizační pracovníci a technický pracovník.

Pokračování na str. 7

Odbor sociálních věcí

Krajský úřad Královéhradeckého kraje
Pivovarské náměstí 1245/2,
500 03 Hradec Králové

www.khk.cz

kontakt pro přihlášení a odhlášení z databáze
příjemců: azachariasova@khk.cz
tel.: + 420 725 870 783

03/2026

Aktuality

Pokračování ze str. 6

Projekt je součástí širší transformace sociálních služeb realizované pod názvem „Žijeme v komunitě 3“, registrační číslo CZ.03.02.02/00/22_006/0001205. Podpora služeb je plánována v období od 1. 1. 2026 do 31. 12. 2026.

Projekt ŽIKO3 tak není propojen pouze stavební investicí, ale jedná se o promyšlený a dlouhodobý proces transformace služeb, jehož cílem je vytvářet prostředí podporující důstojnost, samostatnost a skutečné začlenění lidí do komunity.

DOMOV NA STŘÍBRNÉM VRCHU čerpá podporu v rámci projektu „Žijeme v komunitě fáze 3“ i v dalším středisku „Chráněném bydlení“, které poskytuje potřebnou podporu osobám již od roku 2022. ŽIKO3 navazuje na předchozí etapu ŽIKO1 a podpora služeb je plánována na období od 1. 4. 2025 do 31. 12. 2026.

V objektu bydlí 6 klientů v jednolůžkových pokojích, ve dvou samostatných domácnostech. Každá domácnost má společnou obytnou kuchyň, sociální zařízení a sklady. Bytové jednotky jsou spojeny chodbou s asistenční místností pro zaměstnance. Součástí objektu je garáž, parkovací stání a menší zahrada.

Služba nabízí takovou podporu, aby klienti dokázali obstát v běžném životě - plánují jídelníček, samostatně nakupují, vaří, sami si perou prádlo, pečují o domácnost, majetek, o svůj pokoj a sami o sebe. Těm, kteří již zvládají činnosti potřebné k samostatnému životu, se otvírají další možnosti - nabídka návazných služeb v regionu (např. sociální rehabilitace, podpora bydlení), někteří již našli práci. Přidanou hodnotou je volnost při výběru struktury dne, která posiluje jejich samostatnost a odpovědnost za svá rozhodnutí, což není vždy lehké.

V roce 2025 se podařilo získat bydlení pro klienta mimo pobytovou službu CHB a umožnit mu žít s nižší mírou podpory. Od roku 2026 bydlí další klient z tohoto střediska v rámci služby podpora bydlení. Tito dva klienti udělali velký krok k běžnému způsobu života.

Odbor sociálních věcí

Krajský úřad Královéhradeckého kraje
Pivovarské náměstí 1245/2,
500 03 Hradec Králové

www.khk.cz

kontakt pro přihlášení a odhlášení z databáze
příjemců: azachariasova@khk.cz
tel.: + 420 725 870 783

03/2025**Aktuality**

Pokračování ze str. 7

Rituály a perfekcionismus v kontextu rodiny

Rituály a perfekcionismus – slova, která můžeme znát a používat v různých kontextech. Rituály jsou mnohdy spojovány s malými dětmi či obdobím kolem narození miminek jako podpora jejich vpravení do světa kolem. Perfekcionismus pak možná skloňujeme, bavíme-li se o někom dospělém v našem okolí, který vše potřebuje mít takzvaně „tip t'op“ a dokonalé.

Co když se ale v rodině objeví dítě, které klade velký důraz na rituály i perfekcionismus? Jsou to rysy jedince, nebo skutečnost, na kterou by měl reagovat celý systém? Přijměte malou ochutnávku vzhledu do naší práce formou kazuistiky, která se dotýká právě těchto témat a zároveň ukazuje, jak pracujeme s rodinným systémem a podporou dospívajících i jejich blízkých.

V průběhu minulého roku jsme v MultiTýmu pracovali s dospívajícím Herbertem, který žije s rodiči a starší sestrou. Herbert prožíval silný tlak na výkon a opakující se rituály, které zatěžovaly nejen jeho, ale i rodinný systém. Důležité však bylo, že tlak nevycházel primárně z rodičovských očekávání – rodiče se naopak snažili synovi ukazovat, že chyba je přirozenou součástí učení. Největším kritikem byl Herbert sám. O svém prožívání říkal: „Když to neudělám, mám pocit, že se něco pokazí. A já nechci udělat chybu.“

Od začátku jsme se nesoustředili pouze na odstranění symptomů, ale na porozumění jejich významu a podporu celého rodinného systému. Terapeut k tomu dodává: „Rozhodl jsem se nepodlehnout tlaku na rychlé řešení. Místo toho jsme pracovali s uzemňováním, emocemi a tělem a mluvili o Herbertových přáních a vztazích. Zaměřili jsme se na život jako celek, ne jen na symptomy.“ Spolupráce zahrnovala společná setkání celé rodiny i samostatná setkání s rodiči – převážně s matkou, u níž jsme pracovali zejména s obavami o syna a hledáním vhodných, nenásilných reakcí na jeho chování. Podporu MultiTýmu využila také sestra, která měla prostor sdílet vlastní prožívání situace. Rodina zároveň doma zavedla pravidelné rodinné porady, které pomáhaly udržovat otevřenou komunikaci a oceňovat snahu, nikoli jen výkon.

Postupně se dařilo zmírnit tlak na výkon, uvolnit atmosféru v rodině a zvýšit toleranci k chybám. Významný moment nastal při společné schůzce s celou rodinou, terapeutem a klíčovým pracovníkem, kdy vznikla otevřená a uvolněná diskuse mezi pracovníky o dalším postupu. Otec tuto zkušenost komentoval: „Viděl jsem, že se dá říct svůj názor a pro ten vztah to neznamena žádná ohrožení.“ Herbert později reflektoval: „Asi nemusím být nejlepší ve všem. Je zvláštní, že když si to dovolím, je mi lehčeji.“

Kazuistika ukazuje význam práce s rodinným kontextem při potížích, které se na první pohled mohou jevit jako individuální problém. Změna se neodehrála skrze okamžité odstranění rituálů, ale postupně, skrze uvolnění tlaku a posilování bezpečného vztahového prostředí. Pokud pracujeme s dětmi, je velmi důležité dívat se na celý rodinný systém.

Autorka článku: Mgr. Radka Buršíková, Salinger,z.s.